

ZAPISOVANIE SLOVENSKÝCH PRIEZVISK V SLOVENSKOM A V SRBSKOM KONTEXTE¹

V práci sme výskum zamerali na zapisovanie slovenských priezvisk v srbskom kontexte. V súčasnosti je medzi vojvodinskými Slovákami aktuálnym problémom prepis slovenských priezvisk do srbčiny. V príspevku sme sa zamerali na transkribovanie niektorých slovenských grafém do srbčiny. Naznačili sme rozdiely pri transkribovaní, ktoré sa uvádzajú v normatívnych príručkách a ako je to v praxi. Uviedli sme aj zapisovanie slovenských mien a priezvisk do úradných dokladov v srbskom jazyku. V druhej časti sme sa zamerali na tvorenie prechýlených podôb nielen slovenských priezvisk, ale aj inojazykových v slovenskom kontexte a prípadné odklony. Mužské priezviská majú najčastejšie formu substantív ako pomenovaní samostatne existujúcich substancií. Len zriedka majú adjektívnu podobu. Ženské priezviská majú všetky formu privlastňovacieho prídavného mena na -ova/-ová/-a. V ďalšej časti v príspevku sme sa zamerali na používanie priezvisk v slovenskom kontexte v každodennej praxi.

Kľúčové slová: priezvisko, slovenský jazyk, srbský jazyk, prechýlená podoba

V príspevku sa zameriame na zapisovanie a používanie slovenských a srbských priezvisk vo Vojvodine. Pozornosť upriamime v prvom rade na slovenské priezviská, ktoré sa používajú vo vojvodinskom prostredí, ako ich zapisujeme do úradných dokladov – máme tu na mysli úradný srbský jazyk, teda ako ich transkribojeme. Ďalej svoj výskum upriamime na to, ako sa spomenuté priezviská používajú v slovenskom kontexte v každodennej praxi, buďto v škole, v tlačенých resp. písaných médiách, v úradných dokladoch a v iných oblastiach. Rovnako tak je pre nás dôležité aj používanie srbských priezvisk v slovenskom kontexte – najmä ženské, prechýlené podoby priezvisk.

V odbornej literatúre o priezviskách, ktoré sú frekventované vo vojvodinskom prostredí, písal lingvista a dialektológ Daniel Dudok. V rámci svojho výskumu spomenutý odborník sa vo výskume zameril na etymológiu jednotlivých priezvisk. V monografii *Priezviská Slovákov v Juhoslávii* sú zoradené priezviská, ktoré sú aktuálne v súčasnosti ale aj tie, ktoré už pomaly zanikli. V spomenutej monografii sa píše o histórii pomenovania osôb, o slovenských priezviskách, o priezviskách Slovákov vo Vojvodine vo vzťahu k priezviskám na Slovensku. Najviac priestoru autor venoval slovnodruhového a významového triedeniu a rozboru zozbieraných

¹ Makisova.anna@gmail.com

Príspevok vznikol v rámci projektu č. 178017 Diskurzy menšinových jazykov, literatúr a kultúr v juhovýchodnej a strednej Európe, ktorý financuje Ministerstvo školstva a vedy Srbska.

priezvisk. Osobitnú časť tvorí register priezvisk, ktorých je celkovo vyše 4200. Vedľa každého priezviska je uvedená osada, v ktorej sa priezvisko vyskytuje. Ide o monografiu, v ktorej sú najkompletnejšie a najvšestrannejšie preskúmané vojvodinské slovenské priezviská. V štúdiu *Pôvod Hložančanov z hľadiska ich priezvisk*, ktorá je uverejnená v zborníku prác *Hložany 3*, sa profesor Daniel Dudok zamerail na výskum priezvisk v spomínanej osade. Autor štúdie uvádza priezviská, ktoré sa vyskytli v Hložanoch za posledných 125 rokov. Podáva význam slov a tvarov, z ktorých vznikli jednotlivé priezviská. Autor vedľa každého priezviska uvádza aj ďalšie osady vo Vojvodine, v ktorých sa spomínané priezvisko vyskytuje. Problematike priezvisk sa čiastočne venoval aj lingvista profesor Michal Týr v štúdiu *Meno a národná identita*. Autor v jednej časti štúdie výskum venoval menu, ale sa zmienil aj o tvorení ženských podôb priezvisk v slovenčine. Aj po desiatich rokoch, kedy bola uverejnená spomenutá štúdia, je uvedená problematika ešte stále aktuálna.

Priezviská z morfológického aspektu sú spracované v *Morfológii slovenského jazyka*. Čiastočne o priezviskách písal aj Martin Ološtiak v štúdiu *Slovotvorba prevzatých vlastných mien v slovenčine II*. Autor sa zamerail na výskum vlastných mien cudzieho pôvodu, ktoré sú čoraz častejšie v slovenskom jazyku. Spomenutý lingvista z morfológického aspektu skúmal antroponymá, toponymá a chrématonymá v štúdiu *Morfológia vlastných mien*, ktorá je osobitnou staťou kolektívneho diela Morfológické aspekty súčasnej slovenčiny. V tomto kontexte treba spomenúť aj odborníka onomastika Milana Majtána, ktorý sa venoval skúmaniu priezvisk na Slovensku. Ešte je čerstvá monografia *Naše priezviská*, ktorá bola vydaná pri príležitosti autorových 80. narodenín, keď bola v Bratislave usporiadaná aj 19. slovenská onomastická konferencia, venovaná významnému životnému jubileu Milana Majtána. Autor skúmal tvorenie priezvisk z krstných mien, podľa príbuzenských vzťahov, podľa zamestnania, z obyvateľských mien... Veľmi vzácny je abecedný slovník. V uvedenej monografii autor píše o prechýľovaní priezvisk, tvorení ženských podôb, ktoré je príznačné pre slovanské jazyky.

Národnostné menšiny v Republike Srbsko majú právo používať svoj jazyk a písmo v oblasti vzdelávania, v prostriedkoch verejného informovania, v administratívno-právnej oblasti, v oblasti náboženstva a pod. Všetky spomenuté oblasti sú regulované rôznymi právnymi predpismi. Ústavou Republiky Srbsko je regulované, že úradným jazykom je srbčina, písmo cyrilika. Zákomom sa upravuje úradné používanie iných jazykov. Príslušníci národnostných menšín majú právo na používanie vlastného jazyka a písma, a to najmä v tých oblastiach, kde tvoria väčšinu. V takých oblastiach sa uplatňuje právo na vyučovanie v svojom rodnom jazyku, právo používať jazyk menšiny v úradnom styku v miestnych orgánoch samosprávy a právo na používanie materinského jazyka aj v iných sférach verejného života. Rovnako tak ústava zaručuje aj právo príslušníkom národnostných menšín používať meno a priezvisko vo svojom jazyku a právo dvojjazyčného označenia tradičných miestnych názvov, názvov ulíc, osídlení a topografických značiek nielen v oficiálnom jazyku, ale aj v jazyku národnostnej menšiny.

Štatútom Autonómnej pokrajiny Vojvodiny sú regulované práva národnostných menšín používať jazyk a písmo. Podľa Zákona o ochrane práv a slobôd národnostných menšín (Lomianský, 2006,14) príslušníci národnostných menšín majú právo používať osobné meno a meno svojich detí a rovnako tak aj zapisovať do všetkých verejných dokladov podľa jazyka a pravopisu príslušníkov národnostnej menšiny. Príslušník národnostnej menšiny má právo svoje osobné meno a osobné mená svojich detí zapísať do matričnej evidencie v pôvodnej podobe, v písme a podľa pravopisu svojho jazyka. Lenže v praxi je to trochu odlišné. Ako zapísať meno a priezvisko v pôvodnej podobe, ak matrikár nepozná pravopis – konkrétne slovenský. Lebo zvyčajne zápis do matriky narodených je nie vždy na mieste, kde sú matrikári, ktorí poznajú a ovládajú pravopis všetkých národnostných menšín, ktoré žijú na území Vojvodiny (aj keď v minulosti konkrétne matrikármi boli aj osoby z radov slovenskej príslušnosti v Novom Sade). A z toho potom ďalej vyplýva, že ak je osobné meno a priezvisko príslušníkov národnostných menšín zapísané v matrike narodených v pôvodnej, slovenskej podobe, v tej podobe a rovnakým spôsobom sa zapíše aj do verejných dokladov (osobného preukazu, do žiackej knižky, cestovného dokladu, vodičského preukazu, diplomu a pod.) a v tej podobe sa bude ďalej používať.

Aktuálnym problémom je prepis slovenských priezvisk do srbčiny, zapísaných latinkou alebo cyrilikou. V súčasných podmienkach často vzniká niekoľko možných variantov toho istého priezviska. V slovenčine existujú presné pravidlá podľa ktorých zapisujeme „oproti písmenu jednej abecedy stojí písmeno alebo aj viacero písmen druhej abecedy podľa výslovnosti na istom mieste. Tento spôsob prepisu sa v našom jazyku používa bežne a volá sa transkripcia.“ (Pravidlá slovenského pravopisu, 2000, 42) tak napr. priezvisko Kolesár môže byť zapísané po srbsky už či cyrilikou alebo latinkou, môže mať viac variantov bez zmäkčovania Kolesar alebo Koljesar vyznačené spoluhláskou lj keďže v slovenčine neoznačujeme mäkkú spoluhlásku. V tomto prípade ide jednoducho len o vec poznania slovenského jazyka, pravopisu a pravidiel. Keďže som bola jednou z členiek autorského tímu (Marićová, Týr, Týrová), ktorý vypracoval príručku Transkripcia priezvisk zo slovenčiny do srbčiny, môžem konkrétne poukázať ako je to v praxi a ako je to v normatívnej príručke *Pravopis srpskoga jezika* (2013). Na strane 231 sa uvádzajú pravidlá transkribovania zo slovenčiny do srbčiny. Kto pozná pravidlá slovenského pravopisu a pravidlá slovenskej ortoepie vie, že nie všetky pravidlá transkripcie sa dajú uplatniť podľa normatívnej príručky *Pravopis srpskoga jezika*.

Zmienim sa v krátkosti ako sme postupovali pri transkribovaní jednotlivých slovenských písmen do srbčiny. Keď ide o písmená, ktoré majú mäkčeň: đ, t', l', ņ sme zapisovali takto, (keď to bolo latinkou): đ. V tomto kontexte treba pripomenúť, že transkripcia je spracovaná v príručke *Pravopise srpskoga jezika* (2013) kde sa uvádza, že slovenskú spoluhlásku đ do srbčiny transkribujeme ako dj vtedy, ak stojí pred samohláskou. Nepostupovali sme tak ako je to zapísané v normatívnom diele *Pravopis srpskoga jezika*, lebo poznáme hláskoslovný systém srbského ja-

zyka a dobre vieme, že slovenskej hláske *d'* je v srbčine ekvivalentné písmeno *đ* (latinka) *ђ* (cyrilika). Nie je jedno či zapíšeme *Đalog* alebo *Djalog*, *Đurik* alebo *Djurik*, *Badonski* alebo *Badjonski*, sú to varianty priezviska, ktoré sa čítajú rozdielne. Spoluhlásky *d'* a *đ* sa navzájom líšia vo výslovnosti – v slovenčine je to záverová a v srbčine polozáverová spoluhláska. Sme presvedčení, že je prijateľnejšie vyslovovať jednu spoluhlásku (*đ*) než dve (*dj*) a aj význam priezviska sa nemení. V prípade, že sa slovenské *d'* vyskytne na konci slova, vtedy podľa Pravopisu srpskoga jezika sa píše iba *d*. My sme však postupovali inak, považovali sme za potrebné mäkkosť označiť, a preto sme písali *đ* aj na konci priezviska, napr. *Medveđ*. Ak po *d'* nasledovala samohláska *e*, typu *Dend'úr* transkribovali sme to ako srbské *Đ* latinkou a *Ђ* cyrilikopu, lebo sme považovali za dôležité označiť mäkkosť spoluhlásky. Hlavným dôvodom bolo rozlíšiť dve hlásky *d* a *d'*, lebo výslovnosť *Dend'úr* a *Demák* je rozdielna (pri priezviskách cudzieho pôvodu výslovnosť je tvrdá a to sa dodržiavalo aj pri transkribovaní do srbčiny). Ak po spoluhláske *d* nasleduje *i*, podľa normatívnej príručky sa zapisuje *di*, teda bez označenia mäkkosti. Aj v tomto prípade sme odstúpili od pravidiel normatívnej príručky a na označenie mäkkosti pred samohláskou *i* sme používali grafému *đ*, napr. *Đinja*, *Đivjak*, *Prebuđila*, *Đerđ* a grafému *d* sme zapisovali na miestach, kde máme tvrdú výslovnosť (*Dingo*, *Dinga*, *Dišpiter*).

Slovenskú grafému *t'* sme transkribovali ako *ć*, (*c* s čiaročkou hore), resp. *ћ* v polohe keď po spoluhláske nasleduje samohláska, napr. *Folćan*, *Šćastni*. Rovnako aj v pozícii na konci slova *t'=ć*, resp. *ћ*, napr. *Janać*. Keď po spoluhláske *t* nasledovali samohlásky *e*, *i*, *í*, keď bolo potrebné vyznačiť mäkkosť, vyznačili sme to grafémami a fonémami *ć*, resp. *ћ*, napr. *Ćepli*, *Marćiš*, *Ćihi*, *Ćeplica*, *Ćehonj*, *Ćihonj*. V prípade, keď máme tvrdú výslovnosť, vtedy sme to aj vyznačili takto: *Martinko*, *Tir*, na označenie tvrdej spoluhlásky použili sme jednoducho grafému *t*. Podľa normatívnej príručky srbčiny sa slovenská graféma *t'* v srbčine zapisuje, transkribuje ako *tj*, napr. *Tekov* ako *Tjekov*. V pozícii na konci slova slovenská spoluhláska *t'* sa podľa transkripcie do srbčiny transkribuje ako *t*. Pracovník pri vypracúvaní transkripcie priezvisk sa nepridržiaval uvedených normatívnych zásad, ale postupoval podľa hore uvedeného.

Slovenskú grafému *l'* sme transkribovali do srbčiny ako *lj* vo všetkých pozíciách a to na konci slova, napr. *Pribelj*, *Tarcalj*, keď po spoluhláske nasledovala samohláska *a*, napr. *Martulja*, *Ljavko*, *Ljavo*, *Kraljovski* a v pozícii, keď v slovenčine máme zmäkčovanie, typu *Ljiška*, *Lješćan*, *Lješćanski*, *Ljevanski*, *Ljenjo*. V srbskej kodifikačnej príručke píše, že ak po spoluhláske *l'* nasleduje *i*, v tejto pozícii píšeme písmeno *l*. Považovali sme za potrebné vyznačiť rozdiel medzi priezviskami, kde vo výslovnosti nastáva zmäkčovanie, typu *Litavský*, *Liška*, *Lipták* oproti *Lilge*, *Listmajer*, *Lichner*.

Slovenskú grafému *ň* sme transkribovali ako *nj* v pozícii na konci slova, napr. *Nosanj*, *Leginj*, keď po spoluhláske *ň* nasleduje samohláska, napr. *Pnjak*, *Tornjoš* ale aj v pozícii, kde máme v slovenčine zmäkčovanie, keď nepíšeme mäkčeň, napr.

Njespal, Njemčok, Janjik, Danjš, Krasnjec, Jamnjicki, Senjicki. Rovnaká situácia je aj podľa pravidiel srbského jazyka.

Slovenské dvojhlásky ia, ie sa do srbciny zapisujú podľa pravidiel ako ja, je, keď nasledujú po spoluhláskach okrem l a n. Tu musíme pripomenúť, že inak treba zapisovať aj dvojhlásky, keď nasledujú po spoluhláskach d, t (to sa v pravidlách neuvádza). Doklady, keď dvojhlásky nasledujú nie po d, t, l, n, napr. *Babjak, Čjef, Črjepok, Čjerni, Gjerik, Bičjar, Trjaška, Tušnjak, Spišnjak, Ušnjak, Bjelčik*. Keď po spoluhláskach d, t, l, n, nasledujú dvojhlásky ia, ie do srbciny sa prepisujú takto: priezvisko Dierčan sme zapísali takto: najprv sme vyznačili mäkkú spoluhlásku na začiatku slova Đ a dvojhlásku ie sme zapísali s je, teda *Đjerčan* paralelne máme vyznačené zmäkčovanie tak, že sme to zapísali mäkkou spoluhláskou a transkribovali sme spoluhlásku ie ako je. Keď po spoluhláske t nasledovala dvojhlásky ie, vyznačili sme to takto: mäkkosť sme vyznačili spoluhláskou č a dvojhlásku ie sme prepísali ako je: *Čješko, Čješok, Trsčjanski, Kaščjak, Trečjak*. Keď po spoluhláske l nasledovali dvojhlásky ia, ie, zapisovali sme ich ako ljija, ljije, lebo v srbcine nie je možná kombinácia ljj *Martuljijak, Beljijanski, Ljijetaj, Poljijak, Tatljijak*. Keď po spoluhláske n nasledovali dvojhlásky ia, ie zapísali sme to takto: *Korunjijak, Hornjijak*.

V *Pravopise srpskoga jezika* sa neuvádza prepis písmena ä. V srbcine pri transkripcii samohláska ä má svoj ekvivalent e. Pri našom výskume sme sa stretli len s dvoma priezviskami, v ktorých sa vykytla spomenutá samohláska a to *Mesjar* a *Mesjarik*.

Ypsilon sme zapisovali ako obyčajné i bez zmäkčovania predchádzajúcej spoluhlásky, napr. *Čjerni, Hrubí, Bađonski, Ribarski, Tir, Mijavec, Semartonski*.

Slovenskú spoluhlásku dž do srbciny sme transkribovali rovnako ako aj v slovenčine, dž. Zo slovenských vojvodinských priezvisk spoluhláska dž sa vyskytla iba v dvoch priezviskách *Pivardži* a *Vardžik*.

Slovenskú spoluhlásku ch v srbcine sme zapisovali h, *Hlpka, Halupka, Hrenko, Hrcan, Hljipic*. Keďže srbcina nepozná hrtanovú spoluhlásku h, aj túto sme do srbciny transkribovali rovnako ako aj predchádzajúcu, h: *Hrubik, Halabrin, Habor, Hanulja, Harpanj, Haška*. Preto slovenské priezviská, v ktorých sa vyskytujú spoluhlásky h a ch, pri transkribovaní do srbciny rovnako znejú: *Hlpka – Hrubik*.

Dvojhlásku ô sme transkribovali ako vo: *Nôta* → *Nvota*.

Dĺžka samohlásky v slovenčine je fonologicky dištinktívna vlastnosť a označuje sa dĺžňom nad samohláskou, napr. *Bílek, Fábry, Hrubík, Klátik, Litavský*, kým v srbcine uvedená vlastnosť sa nevyjadruje, rovnako píšeme aj krátke, aj dlhé samohlásky.

Ďalej sa zmienime o tvorení prechýlenej podoby priezvisk.

Pri tvorení prechýlenej, ženskej podoby priezviska sme zistili, že v praxi veľmi často nastávajú odchýlky od spisovnej normy. A to nielen v ústnej podobe, ale aj v písomnej podobe. Čo však neznamená, že každá príslušníčka slovenského jazykového spoločenstva si svoje priezvisko zapisuje a používa v prechýlenej podobe. Ale už keď áno, tak nech je to podľa pravidiel, ktoré platia v slovenčine.

V slovenčine kodifikačné príručky prvýkrát zaviedli prechýlenú ženskú podobu priezviska v Pravidlách slovenského pravopisu z roku 1931 (s. 42 – 43) predovšetkým v domácich priezviskách. Uvádza sa prechýľovacia prípona -ová. Aj v ďalších vydaniach sa píše o prechýľovaní domácich priezvisk, ale aj cudzích priezvisk. V súčasnosti nevyhnutnou pomôckou pri prechýľovaní priezvisk sú nám Pravidlá slovenského pravopisu z roku 2000. Spomenutá problematika je spracovaná na stranách 127-128.

Priezvisko plní identifikačnú funkciu. Podľa Pravidiel slovenského jazyka osoby ženského pohlavia by mali mať prechýlené priezviská, t.j. priezviská zakončené na -ová/-á/-a. Skutočnosť je však iná, v praxi niekedy nastáva odklon od spisovnej normy. Keď ide najmä o zapisovanie do matriky narodených sú dvojaké možnosti. Buďto sa zapíše tá základná, neprechýlená podoba alebo tá prechýlená a od toho potom závisí, ktorá bude odstránená tá úradná podoba.

Ženské priezviská sa tvoria od mužských pridaním koncovky. Mužské priezviská majú najčastejšie formu substantív ako pomenovaní samostatne existujúcich substancií. Len zriedka majú formu prídavného mena.

Keď sa ženské priezvisko tvorí z mužského priezviska, ktoré má tvar podstatného mena a základ sa končí na spoluhlásku, typu *Macák – Macáková*, *Oros – Orosová*, *Petrík – Petriková*, *Šeprák – Šepráková*, nenastávajú odklony pri tvorení a používaní prechýlenej podoby vo vojvodinskom prostredí.

1.1. Ak sa mužské priezvisko končí na -ec, -ek, -ok pri tvorení prechýlenej ženskej podoby nastáva striedanie e/ø, o/ø. Odklony sme nezaznamenali *Dudok – Dudková*, *Škulec – Škulcová*, *Zvarec – Zvarcová*.

1.2. Ak sa mužské priezvisko končí na -ec, -ek, -ok, pred ktorým je spoluhláska alebo skupina spoluhlások, nenastáva striedanie e/ø, o/ø, lebo by vznikla ťažko vysloviteľná skupina spoluhlások, napr.: *Balček – Balčeková* *Bartok – Bartoková*, *Buzek – Buzeková*, *Knapček – Knapčeková*, *Krasnec – Krasnecová*, *Pavčok – Pavčoková*, *Suchánek – Sucháneková*.

1.3. Ak sa mužské priezvisko končí na samohlásku -a alebo -o prechýlené ženské priezvisko sa tvorí pridaním prípony -ová, pričom sa koncové samohlásky -o, -a odsúvajú, napr.: *Bako – Baková*, *Barca – Barcová*, *Kičiňa – Kičiňová*, *Krasko – Krasková*, *Macko – Macková*, *Macho – Machová*, *Marko – Marková*, *Maľa – Maľová*, *Vrana – Vranová*, *Zima – Zimová*, *Žiška – Žišková*. Pri tvorení prechýlenej podoby sme odklony od spisovnej normy nezaznamenali.

1.4. Mužské priezviská, ktoré sa končia na -ov, majú podobu privlastňovacích prídavných mien, nie sú vo vojvodinskom prostredí frekventované. V našom výskume sme zaznamenali tieto: *Antov*, *Apostolov*, *Beňov*, *Cmárov*, *Đurov*, *Đurkov*, *Fetisov*, *Jančov*, *Janšov*, *Kaňov*, *Kozov*, *Krajčov*, *Križov*, *Ondrejov*, *Pavlov*, *Šimov*, *Števkov*. Prechýlené ženské podoby sa tvoria pridaním koncového -ová k celému tvaru mužskej podoby: *Antovová*, *Apostolovová*, *Beňovová*, *Cmárovová*, *Đurovová*, *Đurkovová*, *Fetisovová*, *Jančovová*, *Janšovová*, *Kaňovová*, *Kozovová*, *Krajčovová*, *Križovová*, *Ondrejovová*, *Pavlovová*, *Šimovová*, *Števkovová*. V praxi, v každodennom používaní, pri tomto type priezvisk nastáva odklon od spisovnej

normy. Namiesto pridania koncového -ová veľmi často sa ženská prechýlená podoba tvorí pridaním iba -á, napr. *Križová, Pavlová, Števková*, ov sa vynecháva, lebo nastávajú pochybnosti, že sa opakuje koncové ov, ktoré je súčasťou základu a vyskytuje sa aj v prechýlenej prípone. Takéto nenáležité podoby sa často vyskytujú zapísané v úradných dokladoch.

1.5. Osobitnú podskupinu tvoria mužské priezviská, ktoré sa v mužskom tvare končia na mäkké -i, napr.: *Belaji, Čáni, Dóci, Durandzi, Fejdi, Francisci, Gabri ni, Gáni, Kostoláni, Krajči, Meši, Parkáni, Salaji, Šepši, Šimoni, Šomodí, Tárno ci, Turóci, Uheli, Vízi, Žemberi, Žilaji*. V spisovnej slovenčine ženské prechýlené podoby sa tvoria pridaním koncového -ová na mužskú podobu priezviska, napr.: *Belajiová, Čaniová, Dóciová, Durandziová, Fejdiová, Francisciová, Gabriniová, Ganiová, Kostolániová, Krajčiová, Mešiová, Parkániová, Salajiová, Šepšiová, Šimoniová, Šomodiová, Tárnociová, Turóciová, Uheliová, Víziová, Žemberiová, Žilajiová*. Aj pri tomto type ženskej podoby často nastáva odklon od spisovnej normy, pri tvorení prechýlenej ženskej podoby sa vynecháva koncová samohláska -i, v praxi sa veľmi často stretáme s podobami *Čáňová, Fejd'ová, Salajová, Šepšová, Tárnocová, Turócová*.

1.6. Ďalšiu podskupinu tvoria priezviská, ktoré sa v mužskom tvare končia na tvrdé krátke -y, napr.: *Edegy, Fábry, Francisty, Teleky, Torday, Zolnay, Žembery, Žilay*. Prechýlená ženská podoba sa tvorí pridaním koncového -ová na celú podobu mužského priezviska: *Edegyová, Fábryová, Francistyová, Telekyová, Tordayová, Zolnayová, Žemberyová, Žilayová*. Podobne ako aj v predchádzajúcej podskupine priezvisk, pri tvorení prechýlenej podoby nastávajú odklony od spisovnej normy, vynecháva sa koncové y na konci základu. Zaznamenali sme príklady typu *Fábrová, Šiagová, Žemberová*. Veľmi často, nielen v ústnej podobe ale aj v písanej, v rozličných dokladoch namiesto samohlásky tvrdého y sa zapisuje spoluhláska j, napr. *Tordajová, Žilajová*.

Treba pripomenúť, že v našom výskume sme zaznamenali prípady, keď jedno priezvisko je zapísané dvoma spôsobmi. Bežne sa používajú obe podoby, lebo to závisí od toho, kto je ako zapísaný do matriky narodených. Existujú doklady používania priezviska s mäkkým -i na konci základu, respektíve priezvisko so zakončením na -y, napr.: *Fábri – Fábry, Feldi – Feldy, Žemberi – Žembery*; priezviská zakončené na samohlásku -o oproti priezviská so zakončením na samohlásku -a: *Beňa – Beňo, Benka – Benko, Haška – Haško, Grňa – Grňo, Detka – Detko, Franka – Franko*. Ďalšiu skupinu tvoria priezviská s nulovým zakončením oproti -a: *Bobot – Bobota, Cefer – Cefera, Čiep – Čiepa, Dýr – Dýra, Gábor – Gábora*. Pri tvorení ženských podôb priezvisk z oboch tvarov neexistujú rozdiely. Prechýlený tvar bude napr. *Benková* aj od mužskej podoby *Benko* ale aj *Benka*. Štvrtú podskupinu tvoria priezviská, ktoré majú rozdielne podoby pre mužský rod. Jeden tvar je s nulovým zakončením a iný s -i napr.: *Kiráľ – Királi, Koroš – Koroši, Moháč – Moháči, Mučaj – Mučaji, Očovej – Očoveji, Parkán – Parkáni, Pihon – Pihoni, Rožnaj – Rožnaji*. Pri odvodzovaní prechýlených ženských podôb na rozdiel od predchádzajúcich dokladov dôležité je zakončenie. Prechýlené podoby

v oboch prípadoch tvoríme rovnako, pridaním koncového -ová. Lenže ženské priezvisko z mužského tvaru s nulovým zakončením bude Korošová a z mužského priezviska, ktoré sa končí na samohlásku -i, bude mať tvar Korošiová. Pri troch priezviskách *Halabrin – Halabrini, Kubány – Kubáni, Severíny – Severíni* nielen, že existuje rozdiel v prechýlenej podobe, ale aj vo výslovnosti. Jeden tvar sa vyslovuje tvrdo, lebo na konci základu stojí tvrdá spoluhláska, resp. tvrdá samohláska Halabrinová, Kubányová, Severínyová a pri výslovnosti druhého tvaru prechýlenej ženskej podoby nastáva zmäkčovanie, vyslovujeme mätko: Halabriniová, Kubániová, Severíniová.

1.7. Do tejto podskupiny sme zaradili priezviská, ktoré sa končia na samohlásku -o, resp. -e. Je to málopočetná skupina priezvisk, ide o priezviská cudzieho pôvodu, v rámci ktorej sa ženské prechýlené podoby tvoria pridaním koncového -ová na tvar mužského priezviska. V našom výskume sme zaznamenali tieto: *Fekete – Feketeová, Forro – Forroová, Lilge – Lilgeová, Loče – Ločeová, Lovre – Lovreová, Mate – Mateová, Starke – Starkeová, Werle – Werleová*. V rámci tejto skupiny vyskytuje sa nezvyčajné zoskupenie hlások samohláska + samohláska, ktoré nie je bežné pre slovenský jazyk. Pri tomto type ženských priezvisk sme zaznamenali v každodennej praxi odklon od spisovnej normy, namiesto tvaru Feketeová, Werleová sa bežne používajú podoby Feketová, Werlová.

2. Druhú skupinu tvoria priezviská, ktoré majú podobu prídavných mien. Priezviská tohto typu sú frekventované vo vojvodinskom prostredí. Mužská podoba priezviska sa končí na tvrdé y, krátke alebo dlhé, čo závisí od dĺžky predchádzajúcej slabiky. Také priezviská sú: *Agársky, Bánsky, Bádonský, Biely, Cinkotský, Dobrocký, Dubovský, Ďurčiansky, Kevenský, Múdry, Plachtinský, Pokorácky, Rybársky, Semártonský, Sirácky, Šipický, Teplý*. Prechýlené ženské priezviská tvoria sa rovnako ako aj prídavné mená ženského rodu, pridaním koncovky -á, -a, -ia. Frekventovaná je koncovka -á, napr.: *Bádonská, Cinkotská, Dobrocká, Dubovská, Kevenská, Plachtinská, Semártonská, Šipická, Teplá*. Rovnako ako aj pri prídavných menách sa dodržiava pravidlo o rytmickom krátení, ak je predchádzajúca slabika dlhá, pridáva sa krátka koncovka: *Agárska, Bánska, Biela, Ďurčianska, Múdra, Pokorácka, Rybárska, Sirácka* a ak sa základ končí na mäkkú spoluhlásku, pridáva sa koncovka -ia (doklady tohto typu sme nezaznamenali vo vojvodinskom prostredí). V praxi sa veľmi často môžeme stretnúť s podobami Bádonsková, Ďurčianskova, keď prechýlené podoby priezvisk sa tvoria na základe predchádzajúceho modelu, pridaním -ová, keď priezvisko má podobu podstatného mena. Iné pravidlá pri tvorení ženskej podoby platia v prípade, keď priezvisko má podobu prídavného mena.

V praxi sa stretávame aj s dokladmi dvojčlenných ženských priezvisk. V slovenčine obe majú prechýlenú ženskú podobu. Vo väčšine prvé priezvisko je dievčenské a to druhé si žena preberá od manžela po uzavretí manželstva (aj keď sú aj iné možnosti v súlade so zákonom). Také dvojčlenné priezviská sa píšú so spojovníkom, napr.: *Berédiová-Stupavská, Boldocká-Grbičová, Dorčová-Valtnerová, Kotvášová-Jonášová, Stankovičová-Kriváková, Šimáková-Speváková, Tomanová-*

Makanová, Valentová-Beličová. V uvedených dokladoch okrem slovenských priezvisk v dvojčlenných priezviskách sa vyskytli aj srbské podoby, ktoré sa prispôbujú zákonitostiam slovenského jazyka, srbské priezvisko nadobúda prechýlenú podobu s koncovým -ová (*Grbičová, Beličová, Stankovičová*). Na Slovensku je prax iná. Poradie mien vo zdvojenom priezvisku je nasledujúce: na prvom mieste sa uvádza nadobudnuté priezvisko (po manželovi), na druhom mieste rodné priezvisko manželky.

V slovenčine pri používaní cudzích ženských priezvisk z jazykov, ktoré prechyľovanie nepoznajú, vzniká zásadný problém: prechyľovať tieto mená, alebo nie? Táto otázka bola aktuálna aj skôr, nielen u nás, ale aj na Slovensku, a ani v súčasnosti nemôžeme sa ľahostajne správať keď ide o prechyľovanie. Gramatický rod priezvisk je v slovenčine odvodený od prirodzeného rodu. To znamená, že sa uplatňuje dichotómia mužský – ženský, pričom rozlíšenie rodu má aj svoje formálne vyjadrenie – pri ženskej podobe je to zakončenie -ová, resp. -á/-a. Ako uvádza Martin Ološtiak (2001) „priezviská teda v spisovnej slovenčine plnia dve základné funkcie: identifikáciu osoby a identifikáciu pohlavia.“ (s. 293) Ďalej jazykovedec Ološtiak uvádza, že v súvislosti s otázkou prechyľovania existujú dva protichodné názory, dva postoje, extralingválne a intralingválne. Tí, ktorí sú za neprechyľovanie, sú vo väčšine nelingvisti. Druhú skupinu názorov reprezentujú väčšinou lingvisti, tieto postoje sú intralingválne motivované. Opodstatnený sa zdá byť tento spôsob, lebo komunikácia sa uskutočňuje v slovenskom jazyku a medzi Slovákmí, preto je aj prechyľovanie cudzích priezvisk, konkrétne v našom prípade hlavne srbských, primeraným jazykovým aktom, ktorý má svoju oporu v kodifikácii. V písaných a hovorených médiách vysielaných po slovensky sme zaznamenali konkrétne tieto srbské priezviská v prechýlenej podobe, napr.: *Mihajlovičová, Dragašová, Đukičová-Dejanovičová, Kostičová, Lazarevičová, Maksimovičová, Marušičová, Rajičová, Vujačičová*.

Prečo hovoríme o prechyľovaní priezvisk? Prechýlením mužského priezviska sa v slovenskom kontexte signalizuje prirodzený ženský rod a umožňuje sa ohýbanie priezviska tak, ako je to v súlade s platnou kodifikáciou. Používanie koncovky -ová v ženských priezviskách je prirodzenou súčasťou slovenského jazyka, lebo je flektívny jazyk, čo znamená, že vzťahy medzi slovami sa vyjadrujú príslušnými tvarmi slov, konkrétne, mená sa skloňujú, rozlišujeme ohýbacie prípony. Na rozdiel od analytických jazykov, v ktorých sa vzťahy medzi slovami vyjadrujú pomocou osobitných slov, členov a predložiek. Preto v slovenčine je jazykovo, gramaticky správna a korektná veta *Rozprávala som sa s kolegyňou Hud'anovou, Mitičovou* a nie *Rozprávala som sa s kolegyňou Hud'an, Mitić*. Prechyľovanie ženských priezvisk si vyžaduje slovenská gramatika, aby sa ženské priezvisko prirodzene začlenilo do slovenskej vety.

Zmienila by som sa o tom, aká je prax pri prechyľovaní ženských priezvisk u nás, vo vojvodinskej oblasti. Príslušníci slovenského jazykového spoločenstva majú právo používať svoj materinský jazyk a podľa toho majú právo zapísať si svoje meno a priezvisko podľa pravidiel, a noriem slovenského jazyka. Či tak

postupujú, to je už individuálne. Veľmi často sa stáva, že v matrike narodených ženské priezvisko je zapísané bez prechýlenej podoby, teda rovnako ako aj mužské. Čo sa potom deje pri používaní, pri zapisovaní priezviska neskoršie? Ak by sa odstúpilo od pôvodného zapisovania, čiže ak by sa použila prechýlená podoba. Uvediem príklad: ak sa študentka zapíše na Filozofickú fakultu, odbor slovakistika a vo výpise z matriky narodených píše napr. Jana Kovač. V priebehu štúdia všetci ju budú oslovovať a oslovujú spomenutú študentku Jana Kováčová. Keď napríklad píše písomnú prácu z niektorého predmetu podpíše sa znovu Jana Kováčová. V evidencii o zložených skúškach bude znovu uvedené Kováčová. Avšak po ukončení štúdia bude diplom vydaný na meno Jana Kovač. Čo by sa stalo, keď by diplom znel na Kováčová? Vtedy už nejde o tú istú osobu. To znamená, že je potrebné rozlišovať oficiálny, úradný a neoficiálny, neúradný kontext. Rovnako tak platí, že aj slovanské prechýlené priezviská v jazykoch bez prechýľovania rešpektujú tieto podoby a nezasahujú do priezvisk. Tak v týchto dňoch vo vysielaniach po srbsky som zachytila vlastné meno a priezvisko *Kristina Georgijeva* a nie *Georgijev*. Otázku podobného typu mi položili zo základnej školy z Kysáča. Žiačka sa podpísala na kontrolnú úlohu Sara Gaško. Učiteľka tu zasiahla a opravila Sára Gašková. Otázka znie, či postupovala správne. Áno, v tomto kontexte píšeme prechýlenú podobu, bez ohľadu na zápis v matrike narodených. V tejto súvislosti vyvstáva otázka ako písať mená a priezviská na tablo? Samozrejme, mám tu na mysli tablo s fotografiami žiakov, ktorí ukončili školu s vyučovacím jazykom slovenským. Ako tu zapisovať mená a priezviská. Uvediem konkrétne doklady, mená a priezviská. Na jednom z nich pod fotografiou žiačky bolo napísané: *Daniela Stupavsková*. Ide o prechýlenú podobu a uvádzam ju preto, lebo je nenáležité použitá prechýlená podoba. Mužské priezvisko má formu prídavného mena a ženské priezviská sa pri tomto type netvoria príponou -ová ale pridaním -á, teda správna podoba znie Daniela Stupavská. Podľa môjho názoru by sa v prípade ak sa uplatňuje prechýľovanie, malo by sa uplatňovať dôsledne a konzistentne. Bolo by vhodné vyhnúť sa prípadom kedy je jedno priezvisko prechýlené a iné hneď vedľa neprechýlené: Tamara Činčuráková, Veronika Fačarová, Grňová, Cerovská, Daniela Hansmanová, Maja Maďarová, Tatiana Fejdiová a ďalšie priezviská zapísané v mužskej podobe: Iveta Makan, Irena Molnar, Lidija Mandač, Ivana Marko, Miroslava Šimovič, Aleksandra Bohuš, Anna Nikolajevič, Michaela Čiliak, Aleksandra Čipkár, Tatjana Jurík Marčok. Všimla som si to isté tablo. Veľmi ma prekvapilo, keď srbské priezvisko bolo zapísané v prechýlenej podobe *Irena Iličová* a rýdzo slovenské, ďalšie, v mužskej podobe. Konkrétne ide o maturantov petrovského gymnázia. V tomto kontexte by som sa zmienila aj o zapisovaní mien. V slovenčine, podľa slovenského pravopisu meno Alexandra (môžeme si to overiť v najnovšom Slovníku súčasného slovenského jazyka ag s.105) píšeme s x, rovnako ako prax, syntax, luxus a pod. Rovnako tak aj ženské krstné meno Lýdia by sa malo zapísať s y a ia na konci slova (Slovník súčasného slovenského jazyka hl s. 1044). Alebo ďalší doklad: krstné meno Anna zapísané so zdvojeným nn a priezvisko v mužskej podobe (Anna Nikolajevič). Zmienim sa aj o mene Paľo (Paľo

Belička, riaditeľ gymnázia). Meno by sa malo zapísať v oficiálnej podobe Pavel. Domácka – hypokoristická podoba Paľo je bežná v neoficiálnom styku, v hovorenej reči a v umeleckých kruhoch. Je to príznaková podoba krstného mena, rovnako tak, ako keď by sme povedali alebo zapísali do úradného dokladu Paľko. Krstné meno Tatiana bolo rozdielne zapísané, s dvojhĺskou ia a so spoluhláskou j. Podľa pravidiel slovenského jazyka treba zapisovať s dvojhĺskou ia: Tatiana. Doklad mám aj z písaných médií. V týždenníku Hlas ľudu č. 16-17 (19.-26.4. 2014 s. 22) pod fotografiou bolo zapísané takto: Željko Čapeľa. Predpokladám, že všetci veľmi dobre vieme, že ide o Slováka z Dobanoviec, ktorý sa zapája do verejného života. Jazyková redaktorka v tomto prípade mala jednoducho transkribovať srbskú spoluhlásku lj.

Téma prechýľovania priezvisk je spätá aj s brožúrkou Vojvodina miesto významných Sloveniek, ktorú pripravila Akadémia podnikania žien Báčsky Petrovec. Do brožúrky je zaradených pätnásť žien. Je to trojjazyčná publikácia – text je napísaný po slovensky, po srbsky a po anglicky. Mená a priezviská sa uvádzajú po slovensky a po srbsky. Je otázne, podľa čoho sa riadili autorky pri zapisovaní priezvisk. Nepostupovali jednotne. Keď ide o slovenské znenie, tu dôsledne uplatňovali prechýľovanie, napr.: Ľudmila Hurbanová, Eržika Mičátková, Adela Čajaková-Petrovičová, Zuzana Chalupová, Adela Greisingerová-Kubányová, Mariena Czoczeková-Eichardtová, Ľudmila Kvačalová, Mária Šišková-Maňa, Zuzka Medved'ová, Anna Pixiadesová, Zuzana Kardelisová, Anna Benková, Božena Škul'cová, Mária Kičiňová, Oľga Garayová-Babylonová, ale keď ide o srbskú podobu, tu sa vyskytujú aj s prechýlené podoby Ljudmila Hurbanova, Adela Čajakova-Petrovičova, Zuzana Halupova... ale aj neprechýlené podoby Eržika Mičatek, Marjena Čoček-Ajhart, Zuzana Kardelis. Tu by som upozornila na Ana Pixiadesova v srbskom znení. V srbcine neexistuje písmeno x, preto jediný možný spôsob transkripcie je Piksiadesova.

V príspevku sme sa pokúsili prakticky odôvodniť transkribovanie slovenských podôb priezvisk do srbciny. Naznačili sme rozdiely pri transkribovaní podľa normatívnych príručiek. V druhej časti sme sa zamerali na tvorenie prechýlených podôb nielen slovenských priezvisk, ale aj inojazykových v slovenskom kontexte a prípadné odklony. Mužské priezviská majú najčastejšie formu substantív ako pomenovaní samostatne existujúcich substancií. Len zriedka majú adjektívnu formu (Pucovský). Ženské priezviská majú všetky formu privlastňovacieho prídavného mena na -ova/-ová, -á/-a. Tak môžeme konštatovať, že tvorenie ženských priezvisk má dve stránky – právnu úpravu a jazykovú prax. Máme možnosť vybrať si prechýlenú alebo neprechýlenú podobu priezviska. Je potrebné mať na zreteli, že prechýľovanie je záležitosťou jazyka, gramatiky a nie politiky a práva. Preto o prechýľovaní treba hovoriť ako o jazykovom probléme. V slovenčine je prechýlená podoba najekonomickjším a najjednoduchším ukazovateľom feminatívnosti.

V jazykovej praxi je rozhodujúci typ jazykovej komunikácie. V oficiálnej komunikácii by sa malo priezvisko zhodovať s úradnou formou a v neoficiálnej komunikácii by sa malo pripúšťať prechýľovanie aj pri neprechýlených priezviskách.

Problematika prechýľovania sa stala aktuálnou aj na Slovensku v roku 2012 v súvislosti s pripravovanou novelou matričného zákona, ktorá ponúka ženám možnosť rozhodnúť sa, či chcú mať v matričnom zápise príponu -ová v priezvisku, tj. či chcú mať prechýlené priezvisko. Novela zákona nebola schválená, pretože bola v rozpore so zákonom o štátnom jazyku, ktorý takýto zásah do systému slovenského jazyka nedovoľuje. Zákon dáva možnosť zmeniť si priezvisko, ale za poplatok. Ďalej žena si môže zapísať priezvisko v mužskom tvare v prípadoch, ak je žena inej národnosti, ak je štátnou občiankou aj iného štátu. Sú známe prípady, keď Slovenky z Vojvodiny získali štátne občianstvo Slovenskej republiky. Pri zápise do dokladov bola možná len a len prechýlená podoba priezviska a pri mene bola uplatnená transkripcia Suzana →Zuzana.

Na záver je možné skonštatovať, že jazyk sa vyvíja. Vyvíja sa aj pomenovacia sústava osobných mien a zmena v kodifikácii by mala byť opodstatnená len vtedy, ak je to dlhšie zaužívané pri pomenovaní osôb, tj. v praxi. Ak by sa používali priezviská bez prechýľovacej prípony, bol by to umelý zásah do pomenovacej sústavy, ktorý nemá tradíciu a nie je ani podložený dlhodobým ustáleným stavom v praxi a to v spoločenskom úze a v administratívno-právnej oblasti. Aby sa nejaký jazykový jav stal platnou normou, musí ísť o rozšírený a ustálený jav a nie iba módný trend.

Mienime, že treba využívať právo, ktoré majú národnostné menšiny v Republike Srbsko. Používať svoje meno a priezvisko vo svojom jazyku a podľa platných noriem a pravopisu slovenského jazyka. Navrhujeme, aby sa pri zapisovaní mien a priezvisk v srbčine dôsledne uplatňovalo a označovalo zmäkčovanie. Podoby ženských priezvisk používať v prechýlenej podobe. Aj srbské priezviská v slovenskom kontexte používať v prechýlenej podobe.

LITERATÚRA

- Dudok, D. (2001). *Priezviská Slovákov v Južoslávii*. Nový Sad: Spolok vojvodinských slovakistov.
- Dudok, D. (2006). Pôvod Hložančanov z hľadiska ich priezvisk. U: *Hložany 1756-2006. Zborník prác pri príležitosti 250. výročia príchodu Slovákov do Hložian*. (s. 261-271). Hložany: MOMS; Báčsky Petrovec: Kultúra.
- Dvonč, L. & Horák, G. & Miko, F. & Mistrík, J. & Oravec, J. (1966). *Morfológia slovenského jazyka*. Bratislava: SAV.
- Hlas ľudu*, informačno-politický týždenník. č. 16-17, 19.-26.4. 2014.
- Kovač, V. & Radakovič, J. (2013). *Vojvodina miesto významných Sloveniek*. Bački Petrovac: Akademia ženskog preduzetništva.
- Lomianský, P. (2006). *Menšinové práva v oblasti úradného používania jazyka a písma*. Nový Sad, Belehrad: Fórum Slovákov – FORS, Građanske inicijative.
- Majtán, M. (2014). *Naše priezviská*. Bratislava: VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied.
- Maričová, A. & Týr, M. & Makišová, A. & Týrová, Z. (2011). *Transkripcia priezvisk zo slovenčiny do srbčiny*. Nový Sad: Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny.

- Ološtiak, M. (2001). *O prechyl'ovaní cudzích priezvisk v slovenčine*. Slovenská reč, 66, č. 5 s. 292 – 298.
- Ološtiak, M. (2010). Morfológia vlastných mien. U: *Morfologické aspekty súčasnej slovenčiny*. Editor Juraj Dolník. (s. 97-134). Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied.
- Ološtiak, M. (2011). Slovtvorba prevzatých vlastných mien v slovenčine II. Tvorenie derivátov od osobných mien. *Kultúra slova*, 45, 2011, č. 2, s. 65-78.
- Pešikan, M. & Jerković, J. & Pižurica, M. (2013). *Pravopis srpskoga jezika*. Novi Sad: Matica srpska.
- Pravidlá slovenského pravopisu* (2000). Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied.
- Pravidlá slovenského pravopisu s abecedným a pravopisným slovníkom*. Vydala Matica slovenská nákladom Štátneho nakladateľstva v Prahe 1931. 364 s.
- Slovník súčasného slovenského jazyka ag* (2006). Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied.
- Slovník súčasného slovenského jazyka hl* (2011). Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied.
- Týr, M. (2004). Meno a národná identita. *Slovenčina v praxi. Štúdie z konfrontačnej a aplikovanej lingvistiky*. (s. 38-45). Nový Sad: Futura publikacije.

Ana Makišova

PISANJE SLOVAČKIH PREZIMENA U SLOVAČKOM I SRPSKOM

REZIME

Pripadnici nacionalnih zajednica u Vojvodini imaju pravo da u matične knjige rođenih pored službenog jezika srpskog, mogu upisati svoje ime i prezime i na svom maternjem jeziku, konkretno slovačkom, i zbog toga je neophodno poznavanje pravila transkripcije iz jednog jezika na drugi. U radu smo prikazali transkribovanje slovačkih prezimena na srpski jezik, i kako zapisujemo pojedine slovačke grafeme (ď, ě, ĺ, ň, ia, ie, iu, ô, y) u srpskom jeziku. Svaku grafemu smo argumentovali primerom.

U drugom delu rada prikazali smo načine građenja prezimena oblika za ženski rod u slovačkom jeziku. Ženski oblik se gradi od muških oblika dodavanjem sufiksa -ová, -ská, -cká. U praksi prilikom upotrebe postojе određena odstupanja od standardnog jezika.

U trećem delu rada prikazali smo primenu prezimena u ženskom obliku u praksi. Naveli smo primere, gde dolazi do odstupanja od standardnog jezika, i gde je vidljiv uticaj srpskog jezika.

Ključne reči: prezime, slovački jezik, srpski jezik, ženski oblik prezimena.

Ana Makišová

WRITING SLOVAK SURNAMES IN THE SLOVAK AND SERBIAN CONTEXTS

SUMMARY

Members of national minorities in Vojvodina have the right to add to the birth register their name and surname in their mother tongue (Slovak, in this case) beside the name in the official language, Serbian. For that reason it is necessary to know the rules of transcription from one language to another. The paper presents the transcription of Slovak surnames into Serbian, that is the way to adapt certain Slovak graphemes (ď, ť, ľ, ň, ia, ie, iu, ô, y) in the Serbian language. Every grapheme is illustrated with an example.

The second part of the paper presents the ways female surnames are formed in the Slovak language. The female surnames are formed by adding the suffixes -ová, -ská, -cká to the male surnames. In practice, however, there are certain deviations from the standard language.

In the third part of the paper we discuss how female surnames are used in practice. We list examples which illustrate deviations from the standard language under the influence of the Serbian language.

Key words: surname, Slovak language, Serbian language, female form of surnames